

L'estrany cas de **Jaume Calafell** (1917-1986)

Una excepcional i desconeguda indústria fotogràfica familiar
amb l'epicentre a l'Urgell

La família situa l'inici de Jaume Calafell Pifarré com a fotògraf aproximadament als 15 anys d'edat, quan rep una càmera de fotos en una promoció d'un producte alimentari a la venda al comerç familiar, al seu Sant Guim de Freixenet natal.

Qui fins llavors era un jove perruquer, comença a retratar als clients un cop arreglats i, a la vista dels resultats, ràpidament canvia les permanents per cubetes de revelatge i, ja durant la Guerra Civil, inicia una carrera professional que el durà a instal·lar-se a Tàrraga. Allà, no només esdevé un dels fotògrafs amb més presència a les comarques de

Lleida, sinó que també estableix importants connexions per tota Catalunya i Espanya.

Amb una estructura bàsicament familiar, que reforça amb alguns treballadors fixes i d'altres de temporals, Calafell exerceix de retratista, reporter gràfic per a l'agència EFE, postalier, cineasta, fa reportatge social (amb alguns enfrontaments amb *exclusiveros*), munta una emissora de ràdio local i registra més de trenta patents, gairebé totes de temàtica fotogràfica. A diferència del que acostumava a passar, les seves patents són d'invenció, no d'explotació, és a dir, no eren una còpia literal –i

Jaume Calafell Pifarré, c.1930. Fotografia de Lluís Pueyo

sorprenentment legal— de documents estrangers. A més, les explota personalment i construeix els objectes als tallers que té casa seva (un autèntic edifici polivalent on també té l'estudi, el laboratori, la botiga, la ràdio, i la llar) i en altres locals de Tàrraga.

Una de les invencions més destacades, apareguda a mitjans de la dècada de 1950, són els visors estereoscòpics de màrte, que acompanya de vistes en color. L'èxit que assoleixen fa que el 1961 comercialitzi els visors de pagament Marte Visión, que situa en llocs turístics de València, Catalunya i Aragó. En fabrica més de 250 i són un esbargiment visual que, sorprenentment, sobreviu fins a la Bar-

Fàbrica de teixits, 1953

celona olímpica de 1992, quan els darrers visors són retirats de Montjuïc. Però tampoc es queda enrere un fotomató semiautomàtic, Marvisa, que

Marte Visión. Barcelona. Rambles, 1982

Franco i Evita Perón. Barcelona, 27 de juny de 1947

els anys 1970 comercialitza entre els fotògrafs professionals amb estudi.

D'altra banda, per davant de les seves càmeres va passar una gran multitud de ciutadans anònims il·lusionats, així com artistes, esportistes, prostitutes, escriptors, polítics, eclesiàstics, de manera que el seu fons actual supera amb escreix les 100.000 imatges, que són custodiades per les seves filles, també fotògrafes.

El cas Calafell és, sense cap mena de dubte, un cas estrany, ja que malgrat la producció extensa que va fer en diversos àmbits i el seu gran abast geogràfic, continua essent un desconegut per al gran públic.

Bibliografia

«Tàrraga Calling Mars» dins *Fotografia en Relleu*, Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i l'Aran (2015).

L'espaitemps Calafell, Museu Comarcal de l'Urgell (2017).

Marte invade España, dins *Actas del VIII Encuentro de Historia de la Fotografía*, Toledo, 8 i 9 de novembre de 2018 (en premsa).